

صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران

معاونت سیاسی

اداره پژوهش های سیاسی

ما توانستیم: اقتدار ملی در عرصه دفاعی و نظامی

پژوهش
خبری
معاونت سیاسی
صدا و سیما

فرآورده های خبری و تولیدات پژوهشی در بخش های زیر قابل دسترس است:

– وب سایت خبرگزاری صداوسیما (سرویس پژوهش) <http://www.iribnews.ir>

پژوهشگر: حسن مجیدی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۲	□ مقدمه
۲	□ طرح مسئله
۳	□ هدف و ضرورت
۳	□ سوال اصلی
۳	□ روش تحقیق
۳	□ الگوی نظری و تحلیلی
۵	□ ۲ تحقق شعار ما توانستیم در عرصه قدرت نرم
۶	□ ۲ وضعیت قدرت ایران بر اساس شاخص های موسسه پورتلند
۷	□ ۲ ارزیابی مولفه های قدرت دفاعی جمهوری اسلامی ایران
۹	❖ الف: نیروی هوایی
۱۰	❖ ب: نیروی هوافضا
۱۲	❖ ج: نیروی زمینی
۱۲	❖ د: نیروی دریایی
۱۵	□ نتیجه گیری

نگاهی به مسیر طی شده در چهل و دو سال گذشته از حیات جمهوری اسلامی ایران در عرصه نظامی و دفاعی گویای پیشرفت و ارتقای توان دفاعی جمهوری اسلامی ایران در این عرصه و تحقق عینی شعار "ما می توانیم" است. اگرچه ساز و برگ‌های نظامی تنها شاخص و مولفه قدرت کشورها نیست، اما همچنان مجموعه‌ای از منابع قدرت سخت؛ نیمه سخت و نرم؛ طبقه بندی اقتدار هوشمند کشورها را شکل می‌دهد. هر یک از مکاتب و نظریات بین‌الملل در پاسخ به این پرسش بنیادین که یک ملت چگونه می‌تواند قدرتمند باشد، مجموعه‌ای از شاخص‌ها را طرح کرده‌اند. در نظریات جدید، جمعیت، وسعت سرزمینی، دولت و حاکمیت را مهم‌ترین عناصر شکل‌گیری قدرت یک ملت معرفی می‌کنند. ملتی که جمعیت بیشتر، قلمرو بزرگ‌تر، دولت توانمندتر با حاکمیت ملی منسجم‌تر داشته باشد، از این منظر قدرتمندتر است. برخی دیگر از صاحب‌نظران معتقدند معیار نهایی قدرت ملی، توانمندی نظامی است، زیرا کشورها در محیطی به سر می‌برند که در آن امنیت آن‌ها مورد تهدیدهای داخلی و خارجی فراوان و همیشگی قرار دارد. از این‌رو مؤثر بودن سلاح‌های قهریه‌ی آنها، مقیاس نهایی قدرت کشورها به‌شمار می‌رود. در کنار توانمندی نظامی، برخی نیز ریشه‌های قدرت ملی را در توانایی کشورها در مسلط شدن بر بخش‌های مهم اقتصاد جهانی می‌دانند، ولی توانمندی نظامی همچنان مهم‌ترین تجلی قدرت باقی مانده است.^۱

نوشتار حاضر با هدف ارائه شمایی کلی از توان دفاعی و نظامی جمهوری اسلامی ایران تدوین شده است، البته در قالب الگوی جامع اقتدار جمهوری اسلامی ایران که ابعاد نرم افزاری و سخت افزاری را مورد توجه قرار می‌دهد.

□ طرح مسئله

در سال‌های اخیر حساسیت کشورهای غربی بر توان موشکی و ظرفیت‌های بزرگ سخت افزاری قدرت ایران افزایش یافته است. با شکار پهپادهای امریکا در دریا و خشکی از سوی ایران و نیز حمله تلافی جویانه ایران به پایگاه عین‌الاسد به‌دنبال ترور حاج قاسم سلیمانی و نیز در پی شکست ترامپ که سیاست مشت آهنین و یک‌جانبه‌گرایی زورمدارانه را در عرصه بین‌الملل دنبال می‌کرد معادلات قدرت دچار تغییر نسبی شده است.

ایران طی پنج سال گذشته از جایگاه بیست و سوم دنیا در صنعت دفاعی به جایگاه چهاردهم دست یافته است. این در حالی است که جمهوری اسلامی ایران از سال ۸۶ تحت تحریم‌های تسلیحاتی قرار داشته و از اردیبهشت ۹۷ هم‌زمان با خروج ترامپ از برجام، تقریباً تمام حوزه‌های مؤثر در صنعت دفاعی کشور تحریم شده است. ارتقای توان دفاعی کشور در شرایطی رشد چشمگیری را تجربه می‌کند که ایران به واسطه محدودیت منابع مالی، در مقایسه با برخی کشورهای منطقه بودجه دفاعی کمتری هم داشته است. با این همه، بر اساس اعلام امیر سرتیپ «امیرحاتمی» وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، درباره تلاش‌های خستگی‌ناپذیر نیروهای مسلح برای شکستن این تحریم‌ها؛ «بیش از ۷۷۰ خانواده محصول دفاعی یعنی بالغ بر ۹۰ درصد نیازهای حوزه رزم

^۱. تلیس، اشلی و دیگران (۱۳۸۳)، سنجش قدرت ملی در عصر فراصنعتی، ترجمه‌ی ناشر، تهران، مؤسسه‌ی فرهنگی مطالعات و تحقیقات بین‌المللی ابرار معاصر ایران

نیروهای مسلح را تامین می‌کنیم.» کیفیت سلاح‌های تولید شده و به روز بودن آن‌ها معیار مهم دیگری در صنعت دفاعی است که به رغم تبلیغات منفی رسانه‌های خارجی در صدر برنامه‌های نیروهای مسلح قرار دارد.^۱

پایگاه نظامی «گلوبال فایر پاور» فهرست قدرت‌های برتر نظامی دنیا در سال ۲۰۲۰ را براساس ۵۰ شاخص مختلف معرفی کرد، که براساس آن جمهوری اسلامی ایران بالاتر از آلمان و اسپانیا و رقبای منطقه‌ای خود از جمله عربستان و رژیم صهیونیستی قرار گرفت. ایران در رتبه بندی پایگاه «گلوبال فایر پاور» با امتیاز ۰.۲۱۹۱ و صعود در این رتبه بندی، در جایگاه چهاردهم قرار گرفت. در سال ۲۰۲۱ نیز ایران با ۰.۲۵۱۱ امتیاز همچنان در جایگاه چهاردهم قرار دارد. در فهرست تازه منتشر شده از سوی پایگاه «گلوبال فایر پاور»، بعد از آمریکا، روسیه و چین به ترتیب در جایگاه دوم و سوم قرار دارند.^۲ هند، ژاپن، کره جنوبی، فرانسه، بریتانیا، برزیل، پاکستان، ترکیه، ایتالیا و نیز مصر بالاتر از ایران برآورد شده‌اند.^۳ حال آن‌که در یک ارزیابی جامع اقتصاد کشورهای چین و پاکستان و مصر به هیچ وجه توان و ظرفیت تاب آوری در صورت درگیری‌ها و جنگ‌های فرسایشی را ندارد. از این منظر نگاهی جامع به مولفه‌های نرم افزاری و سخت افزاری اقتدار جمهوری اسلامی ایران گویای جایگاهی به مراتب بالاتر از ارزیابی‌هایی است که صرفاً بر پایه معیارهای سخت افزاری نظامی و تمرکز بر کمیت تجهیزات و نیروهاست.

□ هدف و ضرورت

ارائه تصویری نسبتاً جامع از تحقق شعار ما توانستیم در عرصه اقتدار سخت افزاری و نرم افزاری جمهوری اسلامی ایران

□ سؤال اصلی

بر پایه مولفه‌ها و شاخص‌های نرم افزاری و سخت افزاری اقتدار کشورها؛ میزان و وضعیت اقتدار جمهوری اسلامی ایران چگونه و تا چه حد گویای توانمندی جمهوری اسلامی ایران است؟

□ روش تحقیق

روش مورد استفاده در این تحقیق اسنادی است. در روش اسنادی که روشی کیفی است پژوهشگر تلاش می‌کند با استفاده نظام مند و منظم از داده‌های اسنادی به کشف، استخراج طبقه بندی و ارزیابی مطالب مرتبط با موضوع پژوهش اقدام کند. استفاده از اصطلاح روش کتابخانه‌ای به جای روش اسنادی، کاملاً تقلیل‌گرایانه است. زیرا اولاً در روش اسنادی می‌توان از اسناد غیر کتابخانه‌ای بهره برد و ثانیاً تکنیک‌های متعددی در روش اسنادی به کار گرفته می‌شوند که بسیار روش‌مندتر از خواندن چند متن قابل دسترس در کتابخانه است. روش اسنادی روش مشترک پارادایم‌های مختلف، روشی است هرچند ریشه در سنت پارادایم تفسیری دارد. مفاهیم نظریات درباره پدیده‌های اجتماعی در اسناد و متون بازتاب می‌یابد. روش اسنادی در نقد مکاتب و نظریه‌ها و همچنین، بسط مفاهیم و گزاره‌های اساسی نظریات استفاده می‌شود. روش اسنادی پژوهشگر را درگیر میدان نمی‌کند. مراحل پژوهش اسنادی عبارتند از: ۱. انتخاب موضوع، تعیین اهداف و سؤالات، ۲. بررسی‌های اکتشافی و پیشینه پژوهش، ۳. انتخاب رویکرد نظری، ۴. گردآوری منابع، نمونه‌گیری و تکنیک‌های بررسی منابع؛ مرور نظام مند؛ طبقه بندی و جداول مفهومی، ۵. پردازش ارزیابی مجدد، نگارش و گزارش (جمع بندی و ارائه نقطه نظر).^۴

□ الگوی نظری و تحلیلی

مطالعات اخیر به ابعاد نرم افزاری و سخت افزاری قدرت در سطح ایستای آن و به قدرت هوشمند و متناسب با شرایط در سطح پویا و کاربری قدرت اشاره دارند.

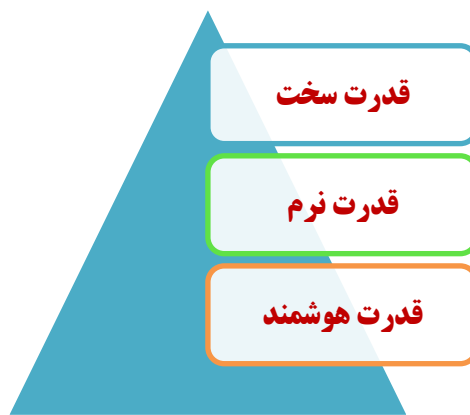
^۱. دستاوردهای اقتدار آفرین صنعت دفاعی، ایران، ۹۹/۵/۳۰

^۲. https://www.globalfirepower.com/country-military-strength-detail.asp?country_id=iran

برترین قدرت‌های نظامی جهان مشخص شدند، باشگاه خبرنگاران جوان، ۹۹/۴/۳۱

^۳. <https://www.globalfirepower.com/countries-listing.asp>

^۴. صادقی فسایی سهیلا؛ عرفان منش ایمان (۱۳۹۴) مبانی روش شناختی پژوهش اسنادی در علوم اجتماعی راهبرد فرهنگ شماره ۲۹

اولین نوع اقتدار، "قدرت سخت" است، دوم، "قدرت نرم" و سوم "قدرت هوشمند". قدرت سخت همان امکانات دفاعی و نظامی یک کشور است که کشورها روی آن حساب می‌کنند، مثلاً روسیه با داشتن هزاران کلاهک هسته‌ای و هواپیماهای پیشرفته نظامی و تانک‌های پیشرفته و ارتش بسیار قدرتمند از نظر قدرت سخت یکی از کشورهای مقتدر است. اما "قدرت نرم" آن است که شما بتوانید یک سری جاذبه‌ها را به وجود آورید که دیگران را مجذوب خود کنید. مثلاً اگر شما یک آدم فرهیخته باشید بدون اینکه خرجی بکنید مردم خریدار حرف‌هایتان خواهند بود. بنابراین قدرت نرم به این معنا است که بر اساس عناصر معنوی و غیرمادی، نفوذ در رفتار دیگران داشته باشید. پس بیشتر عناصر معنوی و ابعاد معنوی در این نوع قدرت اهمیت دارد. سومین نوع اقتدار، "قدرت هوشمند" است. این قدرت ترکیبی از قدرت نرم و سخت است که برای پیشبرد اهداف در عرصه بین‌المللی باید بدانیم که صرفاً نمی‌توانیم روی قدرت سخت یا نرم متمرکز شویم. با توجه به اقتضای زمان و مکان باید از عناصر قدرت سخت و قدرت نرم استفاده کنید. در جهان امروز بیشتر تأکید بر قدرت نرم است تا قدرت سخت. ضرورتاً کشوری که قدرت نظامی برتر دارد دلیل بر نفوذ مستمر آن نیست. برای مثال عربستان خیلی از این امکانات را دارد و بعد از آمریکا و چین بیشترین هزینه نظامی را در جهان دارا است اما می‌بینیم که این کشور نفوذ آن‌چنانی در کشورهای جهان ندارد.

قدرت نرم، قدرت جذب، کنترل و هدایت دیگران مبتنی بر رضایت است. در قدرت نرم جذابیت، رضایت، تشویق و ترغیب عامل شکل‌دهی به علایق، تمایلات و ترجیحات دیگران است. در این رابطه زور، اجبار و تهدید کاربردی ندارد. کشوری که از این توان تأثیرگذاری و هدایت دیگران برخوردار باشد، دارای قدرت نرم است. این قدرت به گونه‌ای ناملموس و نامحسوس، با استفاده از جاذبه‌های اعتقادی و فرهنگی، ارزش‌های سیاسی و اجتماعی جهان‌شمول، سیاست‌های مشروع و عامه‌پسند، هنجارها و رفتارهای معقول و انسانی، چهره‌ای موجه و تصویری مثبت از خود ارائه و موجب جذب دیگران و تغییر رفتار آنان می‌شود.^۱

قدرت نرم هر کشور تا حد زیادی ریشه در سه منبع بنیادین دارد: فرهنگ (در نقاطی که برای دیگران نیز گیرا باشد)، ارزش‌های سیاسی (چنانچه خود در درون و بیرون به آن‌ها وفادار باشد)، و سیاست خارجی (چنانچه دیگران آن را مشروع بدانند و مرجعیت اخلاقی آن را بپذیرند).^۲

ارزش‌های سیاسی مانند مشروعیت نظام و تقویت مردم سالاری دینی؛ جلب اعتماد مردم؛ بسیج خودجوش مردمی؛ ایجاد ساختار امنیت مردم پایه، و همدلی میان مردم و دولت، تسهیل فرایند جامعه‌پذیری سیاسی و تقویت فرهنگ جهت‌دهی به اهداف و سیاست‌ها و تصمیم‌ها می‌تواند در تدوین و اجرای سیاست‌های دفاعی موثر باشد.^۳

دیپلماسی دفاعی با ایجاد قابلیت‌های متعددی در تدوین و اجرای سیاست دفاعی موثر است؛ این تاثیرات از این قرار است: توسعه علمی و تقویت بینه دفاعی؛ قدرت سازی و کسب اقتدار؛ همگرایی بین‌المللی و وابستگی متقابل بین کشورها؛ تنش زدایی و اعتماد

^۱ علی امیدی استاد دانشگاه اصفهان <https://www.isna.ir/news/95081006688/>

^۲ یعقوب یوسف وند "نقش قدرت نرم در سیاستگذاری دفاعی جمهوری اسلامی ایران" رساله دکتری علوم سیاسی گرایش سیاستگذاری عمومی دانشکده حقوق الهیات و علوم سیاسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران شهریور ۱۳۹۸ ص ۱۶۷

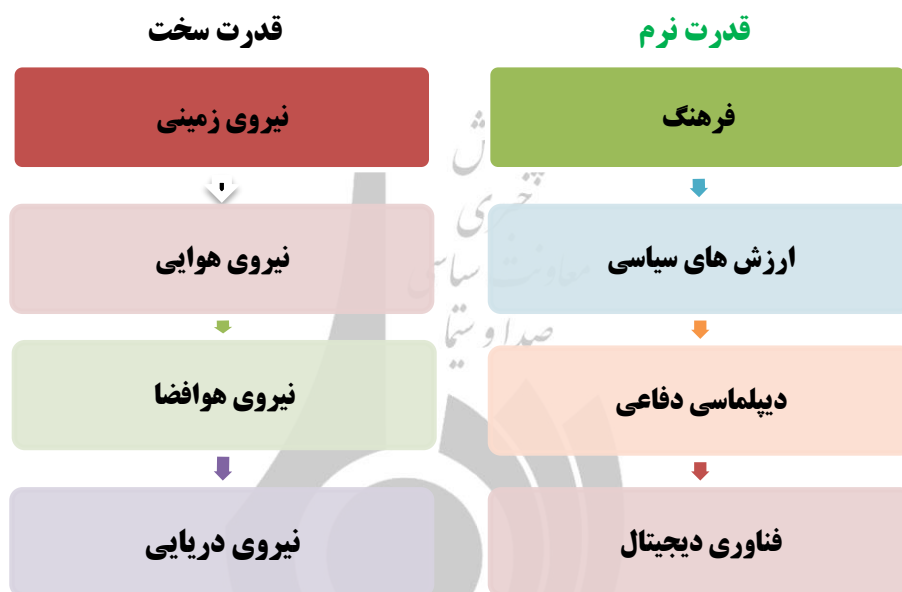
^۳ جوزف ساموئل نای "آینده قدرت" ترجمه: احمد عزیزی چاپ اول ۱۳۹۲

^۴ یوسف وند همان ص ۱۱۷

سازی میان کشورها؛ تولید و تحکیم امنیت؛ مقابله با زیاده خواهی قدرت‌های سلطه گر؛ جلوگیری از انزوا و شکل‌گیری ائتلاف بر ضد کشور و مقابله با تهدیدات و کاهش آنها از جمله کارکردهای موثر دیپلماسی دفاعی است.^۱

از دیگر شاخص‌های قدرت نرم شاخص‌های شش گانه موسسه پورتلند است. استفاده از قدرت نرم به خصوص در رسیدن به اهداف سیاست خارجی و گسترش دامنه نفوذ از طریق شبکه سازی، برقراری ارتباط اقناعی، تبیین راهکارهای بین‌المللی و افزایش محبوبیت کشور در بین کشورهای جهان بسیار مفید است. این شاخص‌ها ضمن مقایسه قابلیت نسبی قدرت نرم کشورها، کیفیت نهادهای سیاسی یک کشور را می‌سنجد و گستره نفوذ فرهنگی آنها، قدرت شبکه دیپلماتیک، شهرت جهانی نظام آموزش عالی آنها، جذابیت مدل اقتصادی و تعامل دیجیتالیشان با جهان را مورد ارزیابی قرار می‌دهد. این شاخص‌ها عبارتند از: آموزش؛ تعامل با مخاطبان جهانی نهادهای حکومتی؛ میزان پذیرش فناوری دیجیتال و شاخص‌های فرهنگ و محیط کسب و کار است.

الگوی جامع اقتدار ملی

□ تحقق شعار ما توانستیم در عرصه قدرت نرم

در بررسی میزان اثرگذاری هر کدام از شاخص‌ها بر قدرت ملی جمهوری اسلامی ایران، در بعد فرهنگی، موقعیت فرهنگی ایران به لحاظ تاریخ و تمدن کهن؛ موقعیت ممتاز ژئوکالچری ایران از لحاظ مرکزیت فرهنگی - مذهبی - شیعه در خاورمیانه، موقعیت ویژه جغرافیای فرهنگی ایران از نظر اشتراک و پیوندهای زبانی با کشورهای آسیای مرکزی و قفقاز و کسب افتخارات ورزشی ورزشکاران ایرانی حایز اهمیت است. در بعد ژئواکونومیک ایران در بهره مندی از ذخایر عظیم انرژی و قرار گرفتن بین دو منطقه عمده انرژی جهان یعنی خلیج فارس و دریای خزر، سرمایه گذاری در سایر کشورها نهادهای تجاری و اقتصادی منطقه ای و بین المللی مانند اوپک. در بعد ملی، انسجام سیاسی - اجتماعی، ارتباطات دیپلماتیک مطلوب و گسترده و حضور فعال ایران در سیاست‌های منطقه‌ای و بین المللی. در بعد ایدئولوژیکی آرمان عدالت‌خواهی، استقلال‌خواهی، استکبارستیزی، حمایت از مظلومان و غیره، برگزاری و مشارکت ایران در کنفرانس‌های بین المللی و سازمان همکاری اسلامی، جنبش عدم تعهد و غیره، بهره برداری از دیپلماسی عمومی، سیاست‌های مثبت مهاجرتی و جذب توریسم که این دستاوردها فرصت‌هایی متعدد برای ایران ایجاد کرده از جمله؛ شکل‌گیری جنبش‌های

^۱ یوسف وند، همان، ص ۱۲۸

سیاسی- اجتماعی در خاورمیانه و سایر نقاط جهان و بسط منافع ملی در سطح بین المللی، افزایش قدرت ملی و ارتقای امنیت ملی از طریق دیپلماسی عمومی، تحکیم و ارتقای امنیت ملی، ارائه تصویر مثبت از انقلاب اسلامی در ذهن ملت‌های دیگر، برقراری وفاق، اقتدار و ارتقای ضریب امنیت ملی از طریق مشارکت مردم در صحنه‌های مختلف (انتخابات، راهپیمایی و...)، افزایش نفوذ ژئوپلیتیکی ایران در منطقه و جهان، بازتولید لندی‌شبه مقاومت به ویژه در بین ملت‌های منطقه و ایفای نقش تعیین کننده در معادلات منطقه ای و بین‌المللی با بهره برداری از موقعیت جغرافیای سیاسی فرهنگی و اقتصادی^۱ در بعد ارزش‌های سیاسی پیشبرد مردم‌سالاری دینی؛ مقاومت در برابر انواع حمله‌های نظامی و اقتصادی در برابر قدرت‌های بزرگ؛ آرمان خواهی و عدالت طلبی؛ استقلال سیاسی و وابسته نبودن به قدرت‌های بزرگ؛ آزادی نسبی در فضای سیاسی و رسانه‌ای از جمله ارزش‌های سیاسی بالنده جمهوری اسلامی در منطقه است.

❖ دیپلماسی دفاعی

قدرت نرم دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران را می‌توان براینند پیوند اندام‌واره‌ی دیپلماسی دفاعی اسلامی، ساختارهای تصمیم گیرنده‌ی دفاعی کشور، الزامات شکل بندی‌های امنیت منطقه ای و نیازهای ایفای نقش ایران در سیاست جهانی دانست. برخورداری از اقتدار معنوی، استقلال و عدم تعهد به قطب‌های قدرت جهانی، الهام بخشی، میراث فرهنگی، مردمی سازی دفاع در قالب دکترین «دفاع همه جانبه»، هویت اسلامی- ایرانی و یکپارچگی ملی، سوابق افتخارآمیز دوران دفاع مقدس، بازدارندگی نرم و تعمیق بصیرت و دشمن شناسی شاخص سازی کرد. از این زاویه، جمهوری اسلامی ایران همواره بر توسعه تعاملات و همکاری دفاعی به‌عنوان یک ابزار مهم قدرت ملی که منجر به تحقق صلح، امنیت و شکوفایی اقتصادی نهضت‌ها برای ایران، بلکه برای کل منطقه و جهان می‌شود، تأکید داشته است. از آنجا که ایجاد امنیت و ثبات پایدار همه‌جانبه تنها از طریق مشارکت کشورهای منطقه امکان پذیر است.^۲

تقویت قدرت جبهه مقاومت؛ شکست راهبرد خاورمیانه ای آمریکا در عراق و سوریه و افغانستان؛ برگزاری رزمایش‌های مشترک ایران با قدرت‌های جهانی از جمله روسیه و چین و تلاش برای حضور ایران در اقیانوس‌ها را می‌توان ثمرات تقویت دیپلماسی دفاعی ایران نامید.

□ وضعیت قدرت ایران بر اساس شاخص‌های موسسه پورتلند^۳

• آموزش

قابلیت هر کشور برای جذب دانشجویان خارجی یا تسهیل تبادلات علمی یک اهرم قوی در دیپلماسی عمومی محسوب می‌شود. هدف از زیرشاخص «آموزش» درک پدیده تحصیل و همچنین نقش کشورها در نظام‌های آموزش در سطح جهانی و جایگاه آنها در ارائه آموزش برتر می‌باشد. طبق بررسی‌های انجام شده در سال ۲۰۱۶ ایران دارای پنج دانشگاه معتبر در سطح جهان است و در سال ۲۰۱۴ تعداد دانشجویان بین المللی در کشور ۱۱۲۸۸ نفر بوده است.

• تعامل

این شاخص دربرگیرنده قابلیت کشورها در تعامل با مخاطبان جهانی، در ایجاد همکاری و در نهایت تسهیل دستاوردهای جهانی با هدف مشارکت سنجش منابع دیپلماسی کشور، شناخت ردپاهای جهانی و گستره مشارکت در جامعه بین المللی است. طبق بررسی انجام شده در سال ۲۰۱۵ میزان کل کمک‌های توسعه به سایر کشورها ۵۱۰۳ دلار بوده است.

^۱. مؤلفه‌های قدرت نرم نظام جمهوری اسلامی ایران و ظرفیت‌های آن در عرصه بین الملل از دید کارشناسان <http://priw.ir/article-1-810-fa.pdf>

^۲. سعید پیرمحمدی شاخص‌های قدرت نرم دیپلماسی دفاعی جمهوری اسلامی ایران مجله سیاست دفاعی شماره ۹۵ تابستان ۱۳۹۵

<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=294994>

^۳. محدثه جلیلی مرکز بررسی‌های استراتژیک ریاست جمهوری ۸ بهمن ۱۳۹۹- <https://iranthinktanks.com/the-situation-in-iran-based-on-the-soft-power-indexl9nei>

ایران دارای ۲۷ سفارت خانه در خارج از کشور و ۹۶ سفارت خانه در تهران و ۲۶ کنسولگری در خارج از کشور می‌باشد. همچنین ایران در ۲۰ سازمان بین‌المللی عضو است.

• حکومت

زیرشاخص حکومت برای ارزیابی نهادهای دولتی، ارزش‌های سیاسی و پیامدهای مهم سیاست عمومی است. هنگام بررسی همکاری بین‌المللی در سیاست خارجی کشور؛ کشور جذاب کشوری است که دولتش در نظم و سامان باشد. طبق بررسی انجام شده در سال ۲۰۱۴ وضعیت ایران بین ۱۸۸ کشور در شاخص توسعه انسانی ۶۹ بوده است. طبق بررسی‌های سال ۲۰۱۵ رتبه شاخص اعتماد به حکومت در ایران بین ۱۴۴ کشور، ۶۵ و بین ۱۲۲ کشور دارای ۱۸ اندیشکده بوده است که از این نظر، جز ۲۵ کشور برتر جهان محسوب می‌شود.

• دیجیتال

اتخاذ زیرشاخص دیجیتال برای درک این است که کشورها تا چه اندازه فناوری را پذیرفته اند و چگونه و در چه سطحی توانسته اند با دنیای دیجیتالی ارتباط برقرار کنند و همچنین دیپلماسی دیجیتالی چقدر در میان آن‌ها نفوذ کرده است. با توجه به بررسی‌های انجام شده در سال ۲۰۱۶ تعداد دنبال‌کنندگان خارجی فیس بوک آیت الله خامنه‌ای، روحانی و ظریف به ترتیب ۲۴۰ هزار، ۵۲۵ هزار و ۵۰۷ هزار و تعداد دنبال‌کنندگان خارجی اینستاگرام ایشان به ترتیب ۷۰۰ هزار، ۶۶۳ هزار و ۱۰۴ هزار بوده است و شاخص خدمات آنلاین دولت در محدوده ۰-۱۰ برابر ۰.۳۳ و شاخص مشارکت الکترونیک بین ۱۹۳ کشور، ۱۴۹ است. طبق بررسی‌های انجام شده در سال ۲۰۱۵ به ازای هر صد نفر تعداد کاربران اینترنت، ۴۴.۱ و تعداد تلفن‌های همراه ۹۳ است و به ازای هر یک میلیون نفر، شش سرور اینترنتی امن وجود دارد و پهنای باند ۸.۵۰۲ بایت در ثانیه به ازای هر کاربر اینترنت است.

• فرهنگ

زیرشاخص فرهنگ، معیارهایی مانند امار جهانگردان بین‌المللی، موفقیت جهانی صنعت موسیقی و پیروزی‌های ورزشی بین‌المللی را در بر می‌گیرد. تعداد گردشگران بین‌المللی در سال ۲۰۱۴ برابر ۴۹۶۷۰۰۰ بود. در خرداد ۱۳۹۵ برای ۱۱۵ خبرنگار و عوامل خبری وابسته به ۷۱ رسانه خارجی از نوزده کشور، مجوز رویداد مطبوعاتی صادر شد. طبق بررسی‌های سال ۲۰۱۶ رتبه بندی فوتبال مردان در فیفا در بین ۲۰۵ کشور، ۳۰ بوده است و ۲۱ اماکن توسط یونسکو ثبت جهانی شده است.

• کسب و کار

زیرشاخص کسب و کار، معیار قدرت اقتصادی نیست بلکه هدف آن تعیین جذابیت مدل اقتصادی یک کشور بر اساس رقابت پذیری، قابلیت ابتکار و توانایی ارتقای کسب و کار است. قدرت اقتصادی بیشتر به قدرت ارتباط دارد اما فاکتورهای اقتصادی در عین حال می‌توانند قدرت نرم را ایجاد کنند. طبق تحقیقات سال ۲۰۱۴ تعداد اختراعات ثبت جهانی شده ایران ۱۳۷۶۸ بوده است. طبق بررسی‌های سال ۲۰۱۵ شاخص رقابت‌پذیری بین ۱۴۰ کشور، ۷۴ و شاخص آزادی اقتصادی بین ۱۷۸ کشور، ۱۷۱ و شاخص ادراک فساد بین ۱۶۷ کشور، ۱۳۰ بوده است و در سال ۲۰۱۶ وضعیت ایران در شاخص نوآوری جهانی بین ۱۲۸ کشور، ۷۸ بوده است.

اهمیت قدرت نرم در آن است که با کمترین هزینه، در مقایسه با قدرت سخت می‌تواند به اهداف کلیدی در عرصه بین‌الملل برسد. مقوله بندی و تفکیک کمیته قدرت نرم در سطح ملی کاری پیچیده است. در نهایت داده‌ها به شش مقوله ظرفیت‌های فرهنگی، دیجیتالی، آموزش عالی، بخش خصوصی، حکومت مداری و تعامل بین‌المللی تقسیم شده است.

□ ارزیابی مولفه‌های قدرت دفاعی جمهوری اسلامی ایران

جمهوری اسلامی همواره سعی نموده است شاخص‌های متعارف قدرت خود را ارتقا ببخشد. تأکید بر افزایش جمعیت و در کنار آن، توجه به آموزش و پرورش برای توانمندسازی جمعیت و همچنین تنظیم اسناد بالادستی برای نیل به اهداف انقلاب اسلامی و بهبود ساختار حکومت و توانمندسازی قدرت نظامی، همه‌وهمه در جهت افزایش قدرت ملت ایران بوده

تا بتواند در امنیت پایدار، راه پیشرفتی که خود تنظیم کرده است، بپیماید. اما نکته‌ای که جمهوری اسلامی را نسبت به دیگر دولت‌ها و ساختارهای سیاسی متمایز می‌کند، این است که قدرت در جمهوری اسلامی، «مردم‌بنیان» است. به این معنا که اگرچه عوامل یاد شده در بالا به‌عنوان عوامل قدرت جمهوری اسلامی نیز محسوب می‌شوند اما مهم‌ترین داشته‌ی جمهوری اسلامی برای قدرتمند بودن، در میان همه‌ی مؤلفه‌هایی که گفته شد، «مردم» است.^۱

به گفته سرلشکر باقری، وضعیت امروز صنایع دفاعی کشور در تولید علم و به دست آوردن دانش طراحی، ساخت و تولید محصولات پیشرفته و مدرن نظامی همچون ساخت هواپیماهای جنگنده، انواع پهپادها، موشک‌های بالستیک و نقطه زن، انواع رادارها، ماهواره و ماهواره‌برها، زیردریایی، ناوهای سطحی و زیرسطحی، بالگردها، تانک و نفربر و سایر نیازهای دفاعی، الگویی الهام بخش برای شکوفایی سایر بخش‌های تولید به ویژه حوزه اقتصاد و صنعت شده است که در مقابله با ویروس کرونا گوشه‌ای از توانمندی‌های غیرنظامی خود را برای رفع نیازهای کشور به رخ جهانیان کشانید.^۲

نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران در چهل و دو سال گذشته گام‌های متعدد و مهمی در زمینه خودکفایی در تولید تجهیزات و اقلام مورد نیاز خود در زمینه دفاع از مرزهای کشور برداشته‌اند؛ گام‌هایی که جز با اتکا به توانمندی‌های بومی و متخصصان داخلی تحقق آنها امکان پذیر نبود. تکنولوژی نظامی جمهوری اسلامی ایران امروز نه تنها در مسیر تحقق خودکفایی موفق به تولید و بومی‌سازی بسیاری از دستاوردها و تسلیحات مورد نیاز کشور در عرصه دفاعی و تامین و ارتقای قدرت بازدارندگی کشور تا سطح اولین قدرت منطقه و ۱۴ در جهان آن هم با کمترین هزینه در مقایسه با سایر کشورها بوده است، بلکه افق روشنی را برای صادرات محصولات و تکنولوژی نظامی- دفاعی به دیگر کشورها به ویژه کشورهای منطقه و متحدان جمهوری اسلامی فراروی نظام گشوده است و این به معنای فتح باب دیگری در عرصه توسعه علمی و اقتصادی کشور نیز خواهد بود.

ابعاد قدرت نظامی جمهوری اسلامی ایران را می‌توان در نیروهای هوایی؛ هوافضا؛ نیروی زمینی و نیروی دریایی مورد توجه قرار داد.

^۱ <https://farsi.khamenei.ir/others-note?id=32413>

^۲ سرلشکر باقری: صنعت دفاعی پشتوانه قوی و مستحکم نیروهای مسلح است، ۹۹/۵/۲۹

❖ الف: نیروی هوایی چهار دهه پیشرفت در نیروی هوایی

دهه ۶۰:

- اولین عملیات واکنشی پس از دو ساعت از آغاز جنگ.
- عملیات کمان ۹۹ (۱۴۰ پروندی) در روز اول مهر یک روز پس از آغاز جنگ.
- عملیات بی نظیر اچ-۳ شش ماه پس از آغاز جنگ.
- تاسیس جهاد خودکفایی برای اولین بار در ارتش توسط نیروی هوایی در اوایل جنگ و تولید قطعات تندمصرف و گلوگاهی.
- تاسیس دانشگاه هوایی شهید ستاری در سال ۱۳۶۸ و انتقال تجربه ۸ سال دفاع مقدس به جوانان.

دهه ۷۰:

- اورهال یا بازآمد(تعمیرات اساسی) سنگین انواع هواپیماهای ترابری و شکاری.
- ساخت سیمو لاتور (شبه ساز) انواع هواپیماهای شکاری.

دهه ۸۰:

- ساخت هواپیماهای شکاری و بمب افکن آذرخش و صاعقه.

دهه ۹۰:

- ساخت هواپیمای شکاری و بمب افکن تمام دیجیتال کوثر.

فعالیت‌های مستمر

- انجام رزمایش تک نیروی اقتدار هوایی فدائیان حریم ولایت توسط خلبانان جوان و پرتوان نیروی هوایی
- پژوهش، طراحی و تولید انواع قطعات و تجهیزات هوایی با همکاری وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح.
- تولید هواپیماهای بومی شکاری، تعمیر و اورهال انواع هواپیماهای جنگی و ترابری و هواپیماهای بدون سرنشین، ساخت قطعات تند مصرف و گلوگاهی، ساخت موشک و بمب‌های هوشمند و نقطه زن همچون موشک قائم - KH58 - قادر ۱۶ - نصر - فکور و بمب‌های قاصد - سحاب - قدر و ...، طراحی و ساخت سیمیلاتورهای آموزشی و از همه مهمتر هواپیماهای آموزشی و جنگنده‌های صاعقه، آذرخش در گذشته و کوثر. امروز به پاس آن همه مردانگی و اخلاص شاهد نیرویی مجهز، پیشرفته و کارآمد در راستای تحقق اوامر فرماندهی معظم کل قوا در جهت ساخت نیروی هوایی تراز نظام و انقلاب اسلامی و اهتمام به تربیت و به کارگیری خلبانان ورزیده و تجهیزات با توسعه نهضت قطعه سازی و به روزآوری آموزش‌ها توأم با انتقال دانش علمی و فنی به قشر جوان. ساخت و تولید جنگنده‌ی شکاری بمب افکن کوثر و پیوستن آن به اسکادران هوایی، نمونه بارز دیگری از این اقتدار، خودباوری، خودکفایی، خود اتکایی و حرکت در جهت ساخت نیروی هوایی تراز نظام و انقلاب اسلامی است.^۱

- طراحی و تولید جنگنده؛

نام هواپیما: آذرخش

کارخانه سازنده: هواپیما سازی ایران (هسا)

^۱. مصاحبه پژوهشی با سرتیپ خلبان حمید واحدی، جانشین فرماندهی نیروی هوایی ارتش جمهوری اسلامی ایران: پیشرفت‌های نیروی هوایی چه روندی را تاکنون طی کرده است؟ شماره مدرک: RS- 25839؛ گروه: فرهنگی و اجتماعی؛ پژوهشگر: مهدی ناجی؛ تاریخ انتشار: ۹۷/۱۱/۱۷

ماموریت: جنگنده بمب افکن

سال ساخت: ۲۰۰۶

سقف پرواز: ۵۰۰۰۰ پا

بیشینه سرعت: ۲/۰۳ ماخ یا ۲۲۰۰ کیلومتر بر ساعت

سابقه رزمی: هم اکنون در حال خدمت در آسمان سرزمین ایران است.

- هواپیمای کوثر که در حقیقت یک نمونه ایرانیزه شده از هواپیمای اف ۵ است که علاوه بر مدرن سازی و نزدیک کردن آن به تکنولوژی جنگنده های روز دنیا، بخش های مختلفی از آن در داخل کشور بومی سازی شده و برای تامین نیازهای نیروهای مسلح، بسیار مفید و ایجاد زنجیره تولید آن در کشورمان، بسیار قابل تحسین است. قدرت هوایی جمهوری اسلامی در منطقه اثبات شده است. به گونه ای که هیچ نیروی هوایی اعم از جنگنده و یا غیر آن بدون اجازه و هماهنگی با ما حق عبور از حاکمیت هوایی ما را ندارد و موارد لندکی که تخطی کردند را در نقاط مختلف شناسایی کرده، به زمین نشانده و برخورد کردیم.^۱

❖ ب: نیروی هوافضا

۱- توان موشکی

ایران در سال ۱۳۶۳، نخستین تیم موشکی به نام حدید و به سرپرستی حسن طهرانی مقدم را جهت آموزش موشکی به سوریه فرستاد. در همان زمان نخستین موشک ها به وسیله لیبی و کره شمالی در اختیار ایران قرار گرفت. بنابراین ایران از ۱۳۶۳ برنامه موشکی خود را آغاز کرد و در ۱۳۶۶ توانست موشک هایی با برد ۳۰۰ کیلومتر و با سوخت جامد را تولید کند. این در حالی است که انقلاب اسلامی با ورود به دهه چهارم انقلاب و با بهره گیری از ظرفیت ها و توان نیروی انسانی داخلی تاکنون توانسته است امنیت ملی را در سایه اقتدار نظامی و توان دفاعی تامین کند. هرچند که هنوز در حوزه نظامی از سوی کشورهای غربی تحریم است. با این اوصاف توانمندی نظامی و دفاعی کشور، بدون شک یکی از مهم ترین محورهای راهبرد نظامی جمهوری اسلامی ایران برای مقابله با تهدیدات است. همین طور بر اساس مولفه های قدرت، توان موشکی به عنوان یکی از مهمترین عوامل بازدارنده تهاجم نظامی قرار دارد.

موشک بالستیک دوربرد شهاب

خانواده موشک های شهاب (شهاب ۱، ۲، ۳ و ...) را باید معروف ترین موشک های ایرانی در دنیا دانست. این موشک ها که در انواع میان برد و دوربرد ساخته شده اند، می توانند به راحتی مواضع دشمنان احتمالی در منطقه را مورد هدف قرار دهند و شاید همین ویژگی بود که نام شهاب را به عنوان کلید واژه مرگ برای دشمنان منطقه ای در جهان جا انداخت.

خانواده بالستیک شهاب	
شهاب ۲	شهاب ۱
برد: ۵۰۰ کیلومتر سوخت: جامد وزن مسلح: ۵۹۰۰ کیلوگرم وزن سر جنگی: ۹۵۰ کیلوگرم طول: ۱۱.۲۵ متر	برد: ۳۰۰ کیلومتر سوخت: جامد وزن مسلح: ۵۹۰۰ کیلوگرم وزن سر جنگی: ۹۵۰ کیلوگرم طول: ۱۱.۲۵ متر

^۱. امیر نصیر زاده فرمانده نیروی هوایی ارتش <https://www.mehrnews.com/news/5157464>

مأموریت: زمین به زمین - اسکاد B وضعیت: تک مرحله‌ای	مأموریت: زمین به زمین - اسکاد وضعیت: تک مرحله‌ای
بالستیک میان برد شهاب ۳	شهاب ۳
شهاب ۳ یکی از بهترین موشک‌های بالستیک میان‌برد با سوخت مایع است. موشک شهاب ۳ اولین موشک بالستیک میان‌برد ایران است. مدل اول این موشک که با نام شهاب - ۳آ شناخته می‌شود بردی برابر ۱۳۰۰ کیلومتر را داراست. مدل بعدی این موشک که با نام شهاب - ۳ب شناخته می‌شود از کلاهکی سنگین‌تر بهره می‌گیرد و توانایی هدف قرار دادن اهدافی در ۲۰۰۰ کیلومتری را دارد. نوع آخر این موشک شهاب - دی ۳ نامیده می‌شود که بردی بین ۲۲۰۰ تا ۳۰۰۰ کیلومتر دارد.	برد: ۲۰۰۰ کیلومتر برد (نسخه‌های اولیه): ۱۲۰۰ کیلومتر سوخت: مایع وزن مسلح: ۱۵ تُن وزن سر جنگی: ۶۷۰ کیلوگرم طول: ۱۵ متر مأموریت: زمین به زمین - بالستیک وضعیت: تک مرحله‌ای
بالستیک دوربرد شهاب ۵	بالستیک دوربرد شهاب ۴
موشک دوربرد شهاب ۵ یکی از موشک‌های بسیار پیشرفته با برد حداکثری می‌باشد که اطلاعات کمی درباره این موشک منتشر شده است.	موشک شهاب ۴ با برد بیش از ۳۰۰۰ کیلومتر، یک موشک ساخت ایران است که در برنامه موشک‌های بالستیک دوربرد ایران قرار دارد. این موشک نخستین موشک ایرانی است که برای حمل ماهواره و قرار دادن آن در مدار طراحی شده است. تغییرات روی موشک شهاب ۴ منجر به ساخت موشک فضایی ایرانی که کاوشگر ۱ نام دارد، شده است

۲- پهپادها

در طول دوران دفاع مقدس در طراحی هواپیماهای بدون سرنشین پیشرفته یا همان پهپاد، صنایع هوایی ایران موفق شده است هواپیماهای "ابابیل"، "مهاجر ۱ و ۲ و ۳ و ۴"، "دهد" و "صاعقه ۱ و ۲" را تولید کند. این هواپیماها با هزینه بسیار پایین و تکنولوژی روز ساخته شده است. هواپیمای بدون سرنشین مهاجر ۱ و ۲ و ۳ و ۴ با کاربرد مراقبت هوایی، شناسایی، جنگ الکترونیکی، رله ای ارتباطی، دیده بانی، هدف یابی، هدایت آتش توپخانه، کنترل نوار مرزی جهت مبارزه با قاچاقچیان، کنترل ترافیک شهری و عکس برداری جهت تهیه نقشه‌های جغرافیایی است که می‌توانند سلاح‌های کوچک را حمل و پرتاب کنند.

«فطرس» با برد عملیاتی بیش از ۲ هزار کیلومتر و سقف پروازی ۲۵ هزار پایی و مداومت پرواز ۱۶ تا ۳۰ ساعت به عنوان بزرگترین هواپیمای بدون سرنشین راهبردی کشور است، که از قابلیت‌های ویژه‌ای برخوردار است. «فطرس» با تسلیح به موشک‌های مختلف، علاوه بر ماموریت‌های مراقبت شناسایی، ماموریت‌های رزمی نیز انجام می‌دهد.

و در نهایت، پهپاد آر کیو ۱۷۰ رادار گریز فوق پیشرفته ایرانی که پس از دوسال تلاش و مهندسی معکوس از ۱۷۰RQ به غنیمت گرفته شده توسط جوانان خودباور جمهوری اسلامی ساخته شد.^۱

^۱ خبرگزاری مهر ۱۳۸۵/۱۱/۲۰

نصب و استفاده از سامانه‌های مقابله با جنگ الکترونیک در پهپادهای ایران، موجب شده است که این پهپادها به راحتی از سامانه‌های راداری عبور کرده و اهداف مورد نظر را در فواصل دور با کمترین خطای ممکن مورد تهاجم و حمله قرار بدهند.

ویژگی‌هایی در این پهپادها فراهم شده است که با استفاده از سامانه‌های موشکی و تیرباری، عملیات موفقی علیه پرنده‌های بدون سرنشین و با سرنشین مهاجم در ارتفاعات بلند، انجام دهند.^۱

پهپاد کمان

پهپاد کمان ۲۲ اولین پهپاد پهن پیکر رزمی کشور است و قابلیت حمل انواع محموله با مداومت پروازی بسیار بالا و بیشتر از ۲۴ ساعت و برد ۳۰۰۰ کیلومتر را دارد که توانایی شناسایی، مراقبت و جمع آوری اطلاعات و عکس‌برداری از اهداف دوردست را دارد و با حمل انواع مهمات هوشمند توان رزمی بالایی را خواهد بخشید. امروز در ساخت انواع هواپیماهای بدون سرنشین اعم از رزمی، شناسایی و جنگالی با ماموریت‌های متعدد به پختگی کامل رسیده‌ایم و به فناوری‌هایی دست پیدا کرده‌ایم که می‌توانیم بر اساس نیاز نیروهای مسلح انواع پهپاد را تولید کنیم و در آینده، ساخت انواع پهپادهای دیگر را نیز در دستور کار داریم.^۲

پهپاد کرار

تا کنون ۴ نسل از پهپاد کرار معرفی شده است که تفاوت‌های مختصری در ابعاد و مشخصات پروازی دارند. کرار ۴ متر طول دارد و قابلیت حمل ۴ موشک ایرانی کروزر را دارا است. همه انواع پهپاد کرار با استفاده از پرتابگر ریلی و بوستر سوخت جامد پرتاب شده و شیوه فرود آنها نیز با چتر و کیسه هوا است. مشخصات این پرنده شامل برد هزار کیلومتر، سرعت حدود ۹۰۰ کیلومتر بر ساعت، محموله قابل حمل حدود ۵۰۰ کیلوگرم و سقف پرواز حدود ۲۵ هزار تا ۴۰ هزار پا (۷۵۰۰ تا ۱۲۰۰۰ متر) در نمونه‌های مختلف است. روش به‌کارگیری «کرار» به صورت پرتاب از روی پرتابگر با یک پیشران راکتی است که پس از اتمام انرژی آن، رها شده و موتور جت خود پرنده روشن می‌شود؛ با گذشت زمان ماموریت‌ها و تخصص‌های این پهپاد بیشتر شد و علاوه بر بمب‌های ۲۵۰ و ۵۰۰ پوندی نصب شده روی این پهپاد رزمی، «کرار» به موشک کروزر دریایی «کوثر» نیز مجهز شد که این موشک می‌تواند اهداف سطحی متخاصم را در پهنه دریاها مورد هدف قرار دهد.^۳

❖ ج: نیروی زمینی

مجموعه نیروهای زمینی ارتش و سپاه و پشتیبانی و نیروی مقاومت بسیج؛ این نیرو را به پایگاه اصلی اقتداردفاعی ایران اسلامی تبدیل کرده است. صدها هزار نیروی نظامی آموزشی دیده آماده رزم و صدها هزار نیروی ذخیره در کنار میلیون‌ها بسیجی آموزش دیده؛ الگویی موفق از جامعیت ارتش حرفه‌ای و مردمی را به نمایش گذاشته که صدور این تجربه موفق در عراق و سوریه و لبنان معادلات منطقه را به زیان قدرت‌های تراز اول مداخله‌گر و به سود جبهه مقاومت برهم زده است. نیروهای زمینی ارتش و سپاه هم اکنون با برخورداری از تجهیزات پیشرفته دفاعی از انواع تفنگ‌ها تا بالگردها و تانک‌ها قابلیت بالایی در دفاع از میهن اسلامی به نمایش گذاشته‌اند.

❖ د: نیروی دریایی

نیروی دریایی جمهوری اسلامی ایران در عرصه دفاعی مرزهای آبی و حوزه منطقه را پشت سر نهاده و در عرصه آب‌های اقیانوس‌ها حضور فعالی یافته است. در عرصه دفاع از خلیج فارس و دریای خزر و نیز حفاظت از شناورهای تجاری ایران

^۱ امیر سرتیپ نصیر زاده فرمانده نیروی هوایی ارتش / <https://www.khabaronline.ir/news/1473319/>

^۲ همان / <https://www.mehrnews.com/news/5155558/>

^۳ نعمتی ما می‌توانیم (پهپاد)؛ گروه: رسانه؛ اداره پژوهش‌های خبری صدا و سیما شماره مدرک: RM.28823 تاریخ انتشار: ۹۹/۱۲/۹

در اقیانوس‌های دور دست، نیروی دریای ایران را به یکی از قدرتهای بزرگ منطقه ای در پهنه آب‌ها تبدیل کرده است. این پیشرفت‌ها با تقویت صنایع و ساخت انواع شناورهای جنگی نیز همراه بوده است.

ناو جماران، ناو دماوند، دنا، کشتی‌های ایران- اراک و ایران- شهرکرد، نفتکش اقیانوس پیمای افرامکس، ساخت سکوهای نفتی، کاوشگر خلیج فارس، زیردریایی غدیر، زیردریایی نهنگ، زیردریایی السابحات، زیردریایی فاتح، ساخت انواع سکوهای حفاری و نفتی و ... از جمله دستاوردهای مهم صنایع دریایی کشور به شمار می‌رود.

احتمالاً ناوشکن دنا مهمترین و تازه ترین رونمایی نیروی دریایی در عرصه دفاعی است که درآستانه واگذاری به ارتش جمهوری اسلامی است.^۱

ساخت ناو موشک انداز زره تازه ترین دستاورد صنایع دفاعی در بخش رزم دریایی است که به‌دست متخصصان کارخانجات نیروی دریایی راهبردی ارتش طراحی و ساخته شده است دارای ۴۷ متر طول و ۱۵ متر ارتفاع بوده و قادر است با سرعت ۳۵ گره دریایی حرکت کند. ناو موشک انداز زره به یک توپ ۷۶ میلیمتری فجر ۲۷ در سینه ناو و یک توپ ضد هوایی ۴۰ میلیمتری در پاشنه ناو مجهز است که با استفاده از آنها می تواند علیه انواع اهداف سطحی و هوایی اجرای آتش کند. این ناو همچنین به سامانه موشکی کروز سطح به سطح قدیر با برد ۳۰۰ کیلومتر مجهز شده که به آن امکان درگیری با اهداف در عمق دریا را می دهد.^۲

ناوبندر مکران تازه ترین دستاورد در عرصه لجستیک نیروی دریای محسوب می‌شود. نیروی دریایی راهبردی ارتش جمهوری اسلامی ایران که حدود ۱۰ سال حضور مستمر در آب‌های آزاد خصوصاً در منطقه راهبردی باب المندب و خلیج عدن را در کارنامه دارد، برای توسعه توان پشتیبانی راهبردی از شناورها در آب‌های آزاد و مأموریت‌های طولانی مدت اقدام به در اختیار گرفتن کشتی نفتکش و تغییر آن برای رسیدن به یک پایگاه متحرک دریایی یا به اصطلاح بومی، ناوبندر با نام مکران نموده است. این شناور در واقع همانند یک بندر کوچک به شناورهای رزمی در آب‌های آزاد خدمات می‌دهد و کاری که سایر کشورها با اعمال نفوذ سیاسی و دریافت خدمات بندری از کشورهای مختلف در جهان صورت می‌دهند به صورت مستقل برای نیروی دریایی ارتش در هر نقطه از اقیانوس‌های جهان ارائه می‌دهد. در نتیجه مدت زمان فعالیت ناوگروه‌های ارتش برای حفاظت از خطوط کشتی‌رانی کشور خصوصاً در برابر دزدان دریایی که نهایتاً در حدود ۲ ماه بود می‌تواند تا حد توان و تحمل خدمه ارتقا یابد و به صورت کلی چند برابر شود.^۳

ناوشکن‌های ساخت ایران^۴

نام	ویژگی‌ها
جماران	با سرعت بیش از ۵۰ کیلومتر بر ساعت و برد ۵ هزار و ۵۰۰ کیلومتر
الوند	سرعتی بالغ بر ۳۱ تا ۷۲ کیلومتر بر ساعت و برد تا ۹ هزار کیلومتر دارد.
البرز	دارای سرعت ۷۲ کیلومتر بر ساعت است.
سبلان	سرعتی بالغ بر ۳۱ تا ۷۲ کیلومتر بر ساعت و برد تا ۹ هزار کیلومتر دارد.

1. <https://www.tasnimnews.com/fa/news/1399/11/15/2445601/>

2. <https://www.irna.ir/news/84184712/>

3. <https://www.irna.ir/news/84184645>

۴. فریفته هدایتی مصادیق دستاوردهای ساخت تسلیحات در کشور (تسلیحاتی که در داخل با اتکا به علم و نیروی داخلی ساخته شده است)، شماره مدرک :

دماوند	سرعت ۵۶ کیلومتر بر ساعت و پیشرفته‌ترین سیستم‌های دفاعی و راداری را دارا است.
بایندر	با سرعت ۳۷ کیلومتر بر ساعت بردی بین ۴ هزار و ۵۰۰ تا ۵ هزار و ۵۰۰ کیلومتر دارد
سهند	سرعت ۶۳ کیلومتری دارد و قادر به حمل پیشرفته‌ترین سیستم‌های دفاعی و راداری است. این ناوشکن که توسط کارشناسان ایرانی طراحی و ساخته شده، در دسامبر ۲۰۱۸ به مرحله بهره برداری رسیده است. در مقایسه با ناوشکن‌های بریتانیایی که بر اساس آنها ساخته شده، از قدرت مانوردهی بسیار بالا، سرعت بهتر و تسلیحات نیرومندتری برخوردار است و دارای تسلیحات اژدری، توپخانه ای، موشکی و ضد زیردریایی است. سهند پیشرفته‌ترین ناو نیروی دریایی ایران در زمان حاضر است. ناوشکن سهند در محدوده خلیج فارس و آبهای بین‌المللی حضور دارد. قرار است این ناوشکن ایرانی در سال جاری برای یک سفر طولانی به اقیانوس اطلس برود.

صنایع دریایی، به عنوان یکی از صنایع استراتژیک کشور نقش مهمی در امنیت دفاعی و اقتصادی کشور دارد. از همین رو از ابتدای انقلاب تاکنون، صنایع مرتبط با حوزه دریا از جمله صنایع مهمی بوده که تلاش برای توانمندی داخلی و رسیدن به خودکفایی در آن در دستور کار دولت‌ها و سیاستگذاری‌های کلان کشور بوده است. در نتیجه اقدامات انجام شده و تلاش‌های صورت گرفته متخصصان داخلی، امروزه ایران به عنوان یک بازیگر مهم منطقه ای در حوزه دریا به ایفای نقش می‌پردازد و همین امر، به تثبیت و افزایش اقتدار و ثبات منطقه ای ایران در حوزه دریاهای مجاور منجر شده است.

مصادیق مطرح دستاوردهای صنایع دریایی کشور در عرصه نظامی^۱

توضیحات	نام محصول	دستاورد
ناو جماران به عنوان نماد توان متخصصان ایرانی در صنایع نظامی دریایی به‌شمار می‌رود. ساخت این کشتی پیشرفته باعث ایجاد خودباوری و افزایش اعتماد به نفس متخصصان داخلی شده و به آب‌اندازی آن مقدمه ساخت شناورهای نظامی متعددی شد که در حال بهره‌برداری هستند. بی‌شک حضور فعال ایران در آب‌های بین‌المللی در کنار خودکفایی ایران در تولید اکثر تجهیزات موردنیاز نظامی در عرصه دریا یکی از مهم‌ترین دلایل تثبیت جایگاه دریایی ایران در منطقه و جهان به عنوان یک قدرت بزرگ در سال‌های اخیر بوده است. همچنین، طی سال‌های اخیر ناو دماوند که به دست متخصصان داخلی طراحی و ساخته شده به ناوگان قدرتمند نیروی دریایی ارتش ج.ا.ا. در دریای مازندران پیوسته است.	ناو جماران ناو دماوند	طراحی و ساخت ناوهای نظامی
کاوشگر خلیج فارس اولین کاوشگر اقیانوس‌پیمای ساخت ایران است و می‌تواند کمک مؤثری در شناسایی دریاهای کشور انجام تحقیقات میدانی باشد.	کاوشگر خلیج فارس	طراحی و ساخت شناور دریایی
زیردریایی غدیر در رده زیردریایی‌های سبک می‌باشد که از ویژگی‌های مهم آن می‌توان به چابکی لازم برای انجام سریع مأموریت‌ها، رنج ناوبری زیرسطحی طولانی، سونار سائیز کوچک، دستگاه کنترل عمق اتوماتیک، سیستم هدایت دستی، هیدرولیک و خودکار و قابلیت ناوبری در آب‌های کم‌عمق اشاره کرد. زیر دریایی نهنگ نیز دومین زیردریایی بومی ساخت ایران است که مجهز به یک سیستم رادار جستجوگر سطحی و یک دکل مخابراتی است. همچنین زیردریایی السابحات از سری زیردریایی‌های مرطوب و فوق سبک ساخت داخل است و زیرسطحی ۵۲۷ فاتح نیز به عنوان زیردریایی نیمه سنگین ساخت داخل است که در حال کار می‌باشد.	زیردریایی غدیر زیردریایی نهنگ زیردریایی السابحات زیردریایی فاتح	طراحی و ساخت انواع زیردریایی

^۱. فاطمه حسینی، دستاوردهای صنایع دریایی کشور در چهل سالگی انقلاب " شماره مدرک : RE:25185، گروه اقتصاد اداره پژوهش‌های خبری صداوسیما، تاریخ انتشار: ۹۷/۰۶/۱۰

<p>طرح هواناو یونس ۶ یکی از طرح‌های موفق است که اساس آن طراحی و ساخت خوانای کوچک است و از جنس کامپوزیت می‌باشد. طرح دیگری که در ایران در بخش هاورکرافتها دنبال شده، پروژه تندر می‌باشد. این هاورکرافت از لحاظ سامانه‌های الکترونیکی و تسلیحاتی تحت برنامه‌های ارتقا و به روزرسانی قرار گرفت. همچنین به تازگی متخصصان کشور در حوزه هاورکرافتها، فعالیت‌های جدیدی انجام داده و به طراحی و ساخت دو مدل هاورکرافت با جنس کامپوزیت در نمونه نظامی و غیرنظامی اقدام کرده‌اند.</p>	<p>طرح هواناو یونس ۶ پروژه تندر</p>	<p>طراحی و ساخت هاورکرافت</p>
<p>یکی از نیازها، قابلیت‌ها و توانایی‌های ضروری یک شناور در نبرد دریایی، قابلیت کشف، ردگیری و درگیر شدن با هدف به وسیله سامانه‌های کنترل آتش است، لذا ضرورت وجود این سامانه‌ها بیش از پیش در نیروی دریایی کشور احساس می‌شد. در همین راستا، نخستین سامانه کنترل آتش سطحی و هواپایه ثامن به تازگی توسط متخصصان کشور طراحی شده و ساخت سامانه‌های جدید ناوبری یکی از دستاوردهای مهم کشور در صنعت دریایی طی سال‌های اخیر بوده است.</p>	<p>سامانه کنترل آتش سطحی و هواپایه ثامن</p>	<p>طراحی و ساخت سیستم- های ناوبری دریایی</p>
<p>متخصصان کشور توانسته‌اند در زمینه ساخت انواع ربات‌های دریایی که توانایی حرکت و انجام عملیات در اعماق مختلف دریا را دارند، دانش لازم را کسب کنند. با توجه به آنکه کاربردهای متنوعی برای ربات‌های دریایی وجود دارد، در آینده مورد توجه بیشتری قرار خواهند گرفت و به همین دلیل می‌توان توانایی ساخت انواع ربات‌های دریایی را یکی دیگر از دستاوردهای مهم صنعت دریایی به شمار آورد.</p>	<p>ربات‌های نوع ROV¹ و AUV²</p>	<p>طراحی و ساخت ربات‌های دریایی</p>

□ نتیجه‌گیری

کارنامه ۴۲ ساله دفاع و امنیت سازی در جمهوری اسلامی ایران گویای الگوی بی بدیلی از پیوند جنبه های نرم افزاری و سخت افزاری قدرت ملی است. همان گونه که انقلاب اسلامی با ایمان به خدا و حضور و مشارکت مردم و رهبری امام راحل جهان را به شگفتی واداشت، حفظ جمهوری اسلامی در چهل و دو سال گذشته نیز با وجود انواع و اقسام حملات نظامی؛ ترورها و تحریم‌های اقتصادی معجزه آساست. الگوی جامع اقتدار ایران که هم در باور به قدرت لایزال الهی و مردم محور ساختن پاسداشت حکومت و نظام استوار است و هم بهره‌مندی هوشمندان از سازوکارهای اقتصادی و منابع طبیعی و خاک و سرزمین و جمعیت بالنده و هم بهره‌مندی از تسلیحات و سازوکارهای پیشرفته ایران را به پدیده‌ای تازه در عرصه اقتدار ملت‌ها بدل کرده است. تحقق عینی شعار ما توانستیم در عرصه دفاعی و نظامی ترجمانی است از عینی کردن و کاربرد عملی عناصر نرم افزاری و سخت افزاری قدرت ملت ایران در بعد نرم افزاری، ایدئولوژی و فرهنگ غنی و پویا و روزآمد در عین بهره‌مندی از تاریخی کهن؛ غنی و پویایی ارزش‌های سیاسی و دیپلماسی موفق دفاعی متجلی است در سایه فرماندهی هوشمندان و کاریزماتیک که با پشتوانه ایمان و باور ملت و نیروهای مسلح از ارتش و سپاه و بسیج عمق راهبردی نظام را در تار و پود ملت مستحکم ساخته؛ نشانه ای است از الگوی کارآمد امنیت دفاعی. در عین حال بهره‌گیری از تسلیحات پیشرفته و حتی خودکفایی در ساخت بسیاری از ادوات موشکی، جنگنده، زیردریایی، شناورها و ناوهای جنگی؛ تانک و توپ‌های پیشرفته تنها گوشه‌ای از توان دفاعی ایران است. موشک‌های دوربرد ایران؛ سامانه‌های راداری مانند سوم خرداد؛ پهپادهای پیشرفته رادار گریز و دیگر تسلیحات ایران اسلامی نشانه‌ای از تحقق شعار ما می‌توانیم در عرصه دفاعی و نظامی است.

1. ربات‌های زیرآبی با کنترل از راه دور

2. ربات‌های زیرآبی اتوماتیک